

7 >
kodnak", egymás „széltéppére szelnek” és végül az emberrel „kötnek”, mint a cigányból az ördög. ez az egész közép-európai népszociálmány, valóban csak arra való, hogy még jobban megfélemlítse a katolikus legényegyletek Magyarországot és a megszületésünk előtti sötétségbe éppen olyan mumusokat ültessen bele, mint aminők a halál utáni semmiből már rémitenek bennünket.

De Klio nem ül a vallás- és közoktatásügyi minisztérium fogalmozói karában és csak a történelmet, amelyet már megírt, vehetik ott fel a tantervbe, azonban a történelmet mégsem ott írják. Kronoszról pedig, akiről az orfikus mitológia azt mondja, hogy Chronoszszal, az Idővel azonos, fel van jegyezve, hogy felfalta saját gyermekeit. Bevalljuk, örömmel látjuk, hogy Idő apónak már régen fáj a foga legidősebb magzatára, — a történettanításra. (p. h.)

TÁRSADALMI KÉRDÉSEK

A földreformról.

II.

Bármiként gondolkodunk is a földreformelmélet tételeiről, bizonyításairól és következtetéseiről, bizonyos, hogy a földjáradék 100%-os megadóztatása óriási fontosságú volna és hatásaiban felülmulná mindazon intézkedéseket, melyeket eddig akár a szociálpolitika terén, akár más uton a demokrácia s az emberi munka megvédése és biztosítása érdekében végrehajtottak. Ha osztályszempontból nézzük a földjáradék lefoglalását, úgy elmondhatjuk, hogy a nagybirtokosok, telekspekulánsok, bányatulajdonosok s a föld monopóliumszerű kihasználásából élő vállalatok (vasuti és hajózási vállalatok) kivételével, a társadalom minden többi rétegének elsődlegesen érdeke, hogy a föld köztulajdon legyen, hogy földmonopóliumon alapuló kizsákmányolás sehol se történhessen. Épp ezen okoknál fogva azonban, miután minden vagyon és hatalom jelenleg főleg azok birtokában van, kiknek a földjáradék állami lefoglalása éppen nem érdekük, a földreformmozgalom nagy akadályokkal kénytelen megküzdeni. Ehhez járul, hogy az ipari munkásság, ha támogatja is a földjáradék megadóztatását, valójában mégis más célok szolgálatában áll s a szakszervezeteket pusztán erre a mozgalomra nem igen lehet felhasználni. A mezőgazdasági proletariátus mindenütt, így nálunk is, meg van fosztva a szabad gyülekezési jogtól, szervezésére különben is addig, míg a földbirtokos anyagi ereje oly tulnyomó, mint manapság, alig lehet számítani. Csupán a városi népesség, elsősorban az értelmiség egy része, a kisiparosok s adott esetben a munkásság szervezett tömege az, mely a mozgalom sikere érdekében számításba jöhetne.

Mint minden társadalmi mozgalom, mely gyorsan akar gyakorlati eredményeket felmutatni, a földreformmozgalom is két részre oszlik: elméleti megfontolásokra és gyakorlati programokra.

1913. 7. 11. K. L. 43

Történelemtanítás a láthatáron.

A mai történelemtanítás ellenségei, mint a minősítő Pikler Gyula és az egész szociológiai irány, azt állítják, hogy a történelemtanítás nem igazságokat tanít, hanem megelégszik azzal, ha a tömegben bizonyos jelszavak (Stichwort-ok) megragadnak, mert ezeket felhasználni, helyesebben ezekkel kapcsolatot találni azután már könnyű és a vezető körök dolga. A történelemtanítás apostolai viszont, mint például Emil v. Woinovich, wirklicher geheimer Rat, General der Infanterie („*Weckung und Pflege historischen Sinns*” című cikkében „*Österreichische Rundschau*” 1913 július 1. szám), azt állítják, hogy „elég ha a történelmi emlékekből a tömegben csak bizonyos jelszavak („Stichworte”) megragadnak, mert ezeket felhasználni, helyesebben ezekhez kapcsolatot találni azután már aránylag könnyű és a vezető körök dolga”. Mint látnivaló az ellentét nem is olyan nagy, sőt inkább nagyon csekély. A két álláspontot mindössze az választja el egymástól, hogy míg a generális ur csak az „*Österreichische Rundschau*” beavatott lapjain cikkezik ilyen nyíltsággal, addig Pikler Gyula ugyanezeket az igazságokat a tudomány fórumán állítja és védelmezi. De ha még ilyen hivatott igazolás után is kétséges lehetne, vajjon igaz-e Pikler tétele, hogy a XIX. század a történelemtudomány és a reakció százada volt, míg a XX. század a szociológia és a haladás százada lesz, akkor Jankovich Béla miniszter úr legújabb középiskolai reform-tantervének végleg meg kell győznie a kételkedőket. Janus-fej minden magyar közoktatásügyi minisztérium, amelynek a múltba néző arca élénk figyelemmel kíséri mindent és el nem felejt semmit, a jövőbe néző arca azonban nem lát semmit, mert gondosan behunyja mind a két szemét . . . Az új tanterv is közellátó a természettudományok tekintetében és teljesen vak a szociológiára, míg valósággal telepatikus-érzéke van a történelemtudományok iránt. Nem azt kell tanulnia a gyermeknek az iskolában, hogy az emberi társulás és fejlődés története egyetlen törvények alatt áll, amelyek minden időre és minden helyre érvényesek és így hozzák létre a változó feltételekhez képest a múltban és jelenben lefolyó társadalmi tünemények tengerét. Szociológiai igazságokat nem szabad hallania, nehogy kinevessék a társadalmi reakciót, amely gyermeki kedélyvel egy szociális *perpetuum stabile-n* (Pikler) törli a fejét. Higyje azt, hogy a világ a múltban történt és nem a jövőben lesz, meglátandó, hogy hét nap alatt teremtette Isten az eget és a földet, nem pedig mi teremthetjük azt újra a mai napon, hogy minden érték a régihez fűződik és az új már magában véve értéktelen, hogy a nagy társadalmi átalakulások különös és látszólag soha meg nem ismétlődő körülmények összjátékából keletkeztek, hogy Cleopatrák és Napoleonok nélkül nincsen történelem és hogy ezek nem kakukok a társadalmi fejlődés óráján, hanem maguk az órák, akik nélkül a gép meg sem indul! Amilyen lassan hódított teret az emberek világszférijában a természetrajzzal szemben a természettan, olyan lassan lép a történelem helyébe a szociológia. Jól lát tehát előre Jankovich ur, amikor a modern természettudományt és a modern társadalomtudományt egyszerre nem akarja meglátni és amikor ezek helyett a történelemben mélyesztí tekintetét. A történelemtudomány mai mesemondó formájában, főleg azonban attól a pulpilusi bölcsességtől átítva, amely minden esemény mögött azt látja, aki előtérben áll, ahelyett, hogy azt látná meg, ami valóban mögötte van, amely „szellemekkel” népesíti be a múltat, kor- és népszellemekkel, amelyek „egymással vias-